7/1395

T.C
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

K - Q
TSE-ISO-EN
9000

03 ARA 2003

SAYI : B 14.0.BHİ 01-221
KONU : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 06.11.2003 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/1395 -3483/12925 sayılı yazınız.

Konya Milletvekili Atilla KART'ın, "Şeker üretimine " ilişkin olarak tarafımdan cevaplandırılmasını istediği (7/1395) esas nolu yazılı soru önergesiyle ilgili cevabımız ekte takdim edilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ali COŞKUN
Sanayi ve Ticaret Bakanı

EK : 3 sayfa önerge cevabı

Gereği :
T.B.M.M. Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

7/1395

KONYA MİLLETVEKİLİ SAYIN ATİLLA KART'IN YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLARIMIZ

CEVAP 1:

Bilindiği üzere Türkiye'de nişasta bazlı şeker üretimi ilk kez, 4634 sayılı Şeker Kanunu ile kontrol altına alınmıştır. Kanunun yürürlüğe girmesi öncesinde, nişasta bazlı şeker üretimi herhangi bir düzenlemeye tabi kılınmamıştır. Kanunun 19/04/2001 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra ilk pazarlama yılı olarak belirlenen 2002/2003 döneminde nişasta bazlı şekerlere 31/01/2002 tarihinde toplam 234 bin 100 ton kota tahsis edilmiştir. Bu kotanın Şirketler bazında dağılımı ise 26/06/2002 tarihinde yapılmıştır. Bu kota, Kanunun yürürlüğe girmesi öncesinde sektör üretimi olarak kesinleşen 460 bin tonun % 50'sine tekabül etmektedir. Bir başka deyişle, Kanun'un uygulanmaya başladığı yıl sektör satışları, bir önceki yıla göre yaklaşık olarak yarıya yarıya azalmıştır. Ancak aynı pazarlama yılında Bakanlar Kurulu, Kanun'un verdiği yetkiye dayanarak nişasta bazlı şeker kotasını % 50 artırımla 351 bin 150 tona yükseltmiştir (2002/4365 sayılı BKK). Artırım sonucu ulaşılan kota düzeyi de bir önceki yıl üretiminin % 76'sı düzeyinde kalmıştır.

Bilindiği üzere Şeker Kanunu Tasarısı çalışmaları 57 inci Hükümet döneminde tamamlanmış ve Kanun 04/04/2001 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. Yukarıda ayrıntılı olarak açıklanan ilk pazarlama yılına ilişkin kota çalışmaları da bu Hükümet dönemine rastlamaktadır. İkinci pazarlama yılı için nişasta bazlı şeker kotası belirleme çalışmaları da 57 inci Hükümet uygulamalarına benzer şekilde yürütülmüş olup, önce 234 bin ton olarak belirlenen nişasta bazlı şeker kotası, bir önceki yıl olduğu gibi % 50 oranında artırılarak 351 bin 150 tona yükseltilmiştir. 2004/2005 pazarlama yılı kota belirleme çalışmaları henüz sonuçlanmamıştır.

Nişasta bazlı şeker üretimi ile ilgili olarak diğer ülkelerdeki uygulamalar; ülkelerin tarım, sanayi ve dış ticaret politikalarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. 15 üye ülkeden oluşan Avrupa Birliği'nde pancar şekerine oranlandığında nişasta bazlı şeker üretim kotası (sadece izoglukoz-yaygın olarak tüketilen nişasta bazlı şeker- için) , yıllara göre ufak değişiklikler göstermekle birlikte % 2 düzeyindedir. Buna karşılık bu ürünlerin ihracatında teşvik edici düzenlemeler yürürlüktedir. Öte yandan, % 2 oranı 15 üye ülke ortalamasını temsil etmekte olup, ülkeler bazında bakıldığında oran, % 0 ile % 13 arasında değişmektedir.

ABD ' de ise tatlandırıcı piyasasını düzenleyici enstrümanlar, üretimin planlanması yerine, dış ticaretin kontrolü ve bölgesel ticari anlaşmalara dayanmaktadır. ABD' nin mısır üretiminde iddialı bir ülke olması nişasta bazlı şeker üretimini cazip hale getiren önemli unsurlardan biridir. Bugün ABD, Dünyanın en büyük nişasta bazlı şeker üreticisi ve tüketicisidir. ABD ile Meksika arasındaki özel ticari düzenlemeler çerçevesinde sektöre dinamizm getirilmektedir.

Kıtalar itibariyle izoglukoz üretiminin sakkaroz kökenli şekere göre üretim bakımından durumuna bakıldığında;

- Avrupa'da % 3-7
- Afrika'da % 1,1-1,4,
- Amerika'da % 22-26,
- Asya'da % 4,
- Okyanusya'da % 9-10

oranları görülmektedir.

CEVAP 2:

Ülkemizdeki şeker fabrikalarında istihdam edilen personel sayısı yıllık fiili ortalama olarak yaklaşık 22 000 kişidir. Türkiye'de şeker pancarı tarımı 450 bin çiftçimizi ilgilendirmektedir. Aileleri ile birlikte geçimini pancar tarımından sağlayan birey sayısı ise 2-2,5 milyon düzeyindedir. Sektörle ilişkili olan diğer mal ve hizmet sektörleri de dikkate alındığında bu rakamın yaklaşık 5 milyon insanımızı ilgilendirdiği tahmin edilmektedir.

Nişasta bazlı şeker sektörünün kontrolsüz bir şekilde büyüyerek, pancar şekeri sektörünü tehdit eder duruma gelmesi süreci, yukarıda açıklandığı üzere 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile önemli ölçüde durdurulmuştur. Halihazırda bu sektöre tahsis edilen kota, kurulu kapasitesinin % 37'si oranındadır. Nişasta bazlı şeker kotası Kanunun yürürlüğe girmesi sonrasında iki pazarlama yılı için belirlenmiş ve iki dönemde de kota 351 bin 150 ton olmuştur. Pancar ekim alanlarında daralmayı zorunlu kılan asıl neden, pancar üreticilerinin ilgisinden kaynaklanan üretim fazlalığı ve şeker stoklarının yüksekliğidir. Hazinenin şeker ihracatını destekleme politikasından vazgeçmesi yanında Dünya borsa fiyatlarındaki aşırı düşüşler de şeker ihracatı için caydırıcı olmuş ve şeker stokları eritilene kadar pancar ekim alanlarının daraltılması gereği doğmuştur.

CEVAP 3:

Şeker pancarı ekim alanlarının daraltılmasına bağlı olarak üreticilerin mağduriyetini gidermek üzere, 2003 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile koordineli olarak "Alternatif Ürün Ve Telafi Edici Ödeme Ödeme" uygulaması yürütülmüş, uygulama ile 441 bin dekar alanda pancar yerine; mısır, ayçiçeği, soya fasulyesi ve yem bitkisi üretimi planlanmıştır. Uygulama, pancar ekmek isteyen üreticilere de fiyatta yapılacak ayarlamaları kabul etmek şartıyla üretim olanağı tanımıştır. Öte yandan pancar üreticileri de Doğrudan Gelir Desteği uygulamasından yararlandırılmıştır.

CEVAP 4:

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 2003/40 sayılı Kararı ile TÜRKŞEKER'in özelleştirilmesine ilişkin yol haritası belirlenmiş ve fabrikaların Portföy/Şirketler halinde özelleştirme programına alınmasına ve özelleştirme işlemlerinin 2004 yılı sonuna kadar tamamlanmasına karar verilmiştir.

Bu doğrultudaki hazırlık çalışmaları sürdürülmekte olup, fabrikaların tamamının özelleştirilip özelleştirilemeyeceği hususunda, gelecek talepler belirleyici olacaktır.

4634 sayılı Şeker Kanunu ile getirilen kota sistemi sektörün sürdürülebilirliğinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bununla birlikte özel sektör ağırlıklı bir yapıya geçilmesi durumunda sektörün iç dinamiği ile bazı fabrikaların faaliyetlerini sürdüremez hale gelmeleri muhtemel görülmektedir.

CEVAP 5:

Cargill, 4634 sayılı Şeker Kanunu kapsamında faaliyet gösteren nişasta bazlı şeker üreticisi beş Şirketten biri olup, % 100 yabancı sermaye ile kurulmuştur. Diğer taraftan kolalı içecekler sektörü yaklaşık 300-350 bin ton düzeyinde nişasta bazlı şeker kullanıcısı olup, Türkiye'de en büyük nişasta bazlı şeker üreticisi olan Cargill yanında diğer dört şirket ile ticari ilişki içinde olmak durumundadır.

Nişasta bazlı şeker sektörü hammadde olarak kullandığı mısırı yerli ve yabancı kaynaklardan temin etmektedir. Mısır ithalatında uygulanan politika, yerli mısırın yeterli olduğu yılın belirli dönemlerinde gümrük vergisini yükseltmek, mısır açığı olan yılın belli dönemlerinde ise gümrük vergisini düşürmek şeklindedir.

Türkiye'nin yıllık 3-3.5 milyon ton mısır ihtiyacı olup, bunun 2-2,2 milyon tonu yerli mısır ile, geri kalanı ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Ülke tüketimi mısırın büyük çoğunluğu yem sanayiinde kullanılmakta olup, nişasta bazlı şeker sektörünün yıllık tüketimi 600 bin ton düzeyindedir.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) taahhütlerine göre 10.05 GTİP nolu mısırda; temel alınan vergi oranı % 200, konsolide vergi oranı % 180 olarak belirlenmiştir. Dünya Ticaret Örgütü Tarım Anlaşması, genel prensipler çerçevesinde Türkiye' nin de imzaladığı çok taraflı bir anlaşmadır ve ülkeler bu anlaşma kapsamındaki taahhütlerini süresi içinde yerine getirmek durumundadırlar. Ancak DTÖ taahhütleri ile İthalat Rejimi koruma oranları farklılık gösterebilmekte, bunun da nedeni ithale konu ürünün yurtiçi arz ve fiyat dengesinin kurulabilmesidir.

Tüm ürünlerde olduğu gibi mısırda da ithalat vergi oranları iç piyasa dengelerinin gözetilmesi esasına göre belirlenmektedir.

CEVAP 6:

Yukarıda da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, nişasta bazlı şeker kotası, Kanunun her iki uygulama döneminde de 351 150 ton olarak belirlenmiştir. Piyasa talebinin ise 450-500 ton düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir. Diğer taraftan nişasta bazlı şekerin ithalat vergi oranı, pancar şekerinin koruma oranı olan % 136,5 düzeyine Hükümetimiz döneminde yükselmiştir.